Papp János

Amikor örültem, vagy szégyelltem, hogy magyar vagyok

Elsőre jó ötletnek tűnt, hogy az útinaplóimból kiválogatom azokat a részeket, amelyek utalnak a rovatcímben foglalt állapotokra, és gondoltam, rövid kommentárokkal kiegészítve már kész is a mű, az alkotó pihenhet. Kiderült, nem úgy van az! Mert már a lappföldi útinaplóból annyi témába vágó részt sikerült kiollózni, hogy tán sok is. Döntse el a tisztelt szerkesztőség, mi marad, mi nem! Kommentárokra pedig nincs szükség, a történtek magukért beszélnek.

Annyit azért előrebocsátok, hogy minden utunkon (több száz kilométeres hátizsákos túrákról van szó az El Caminón, Lappföldön, Japánban, Skóciában, a Himalájában, a Sierra Nevadában, az Andokban, Írországban és Korzikán) ugyanaz volt a szisztémánk: elhagyva kies Kárpát-medencénket, ne magyarabbak legyünk a magyarnál, hanem japánabbak a japánnál, skótabbak a skótnál, inkábbak az inkánál, és így tovább! Bevált, kitűnő szisztéma! A habitusunknak pedig tökéletesen megfelel, hiszen Zsuzsával, a feleségemmel együtt úgy gondoljuk, az emberség mindig előrébb való a nációnál.

Tehát jöjjenek a lappföldi élmények, kommentár nélkül!

Már a repülőgépen, Zsuzsa két meglepetéssel is szolgál. Az első az, hogy ő az egyik, én meg a másik oldalon ülök a gépen, mert mindkét jegyet ablak mellé kérte. Négyen ülnek köztünk. Sebaj, mert imádok kibambulni. A második már ravaszabb. Csekélyke angol-tudásom nem elég ahhoz, hogy megértsem, mit kérdez tőlem a finn stewardess, felém nyújtogatva a repülős kosztot. De kisegít a mellettem ülő hölgy: „Azt kérdezi, hogy ön rendelt-e laktovegetáriánus menüt?" „Én?!" Zsuzsa átszól: „Igen, te! Vedd csak el!" Megnyúlt arccal bontogatom a csomagot, én, aki a sültek, pörköltek tántoríthatatlan híve vagyok. Viszont kiderült a szomszédomról, az aranyosan pisze, csupa-lokni hölgyről, hogy finn ugyan, de remekül beszél magyarul, hiszen a férje magyar, ő meg egy kecskeméti finn cég tolmácsa. Neki meg az az örömteli meglepetés, mint mondja, hogy nem egy kuka finn mellett ül, akinek elsőre gondolt. Szóba elegyedünk. Éhezem az információkra, hogy mi vár ránk északon; ő meg, Tiina, elképedve hallgatja útitervünket. Az előttünk levő ülésről bekapcsolódik a társalgásba Ilkka, a rovaniemi utazásszervező, aki kéri, hogy feltétlenül keressük meg, ha Rovaniemibe érünk; ő annyi szépet kapott Magyarországtól, hogy valamit szeretne visszaadni. Persze már Zsuzsa is helyet cserélt, és egy kupacban a lelkes csapat. Telefonszámok, hívjuk őket, ha bármi gondunk van. Nem csak a láztól lesz melegem. Szokatlan ez a szeretetteljes nyíltság.

A fjordok-szaggatta norvég táj gyönyörű. Feledteti Nordkappot. A busz gyakran fékez, az úton kényelmesen átballagó rénszarvasok miatt. Üdítő a ritkán álló, jellemzően piros, barna, sárga, zöld, acélkék, fehér házak látványa. Majd minden udvaron, magas rúdon lobogó norvég zászlót reptet a szél. Elgondolkodom.

Odahaza mennyire más a zászlóhoz való viszonyunk! Mondhatnám, más a zászló-kultúránk. Én legalábbis úgy nőttem fel, hogy csak ünnepnapokon tűztük ki a kokárdát, szalagot, zászlót, a nemzeti színeket, aztán eltettük a következő ünnepig. Ünnepi magyarok voltunk. Mostanában van már mindennap-kokárda, mindennap-szalag, mindennap-zászló, mindennap-magyar. Jó, legyenek mindennap-magyarok. Csak az a baj, hogy vita, sőt, ma már inkább harc dúl az ünnepi meg a mindennap-magyarok közt. Erről jut eszembe Páskándi Géza darabja, a „Távollévők", amely egy törökök ostromolta magyar várban játszódik. Abból az élményből merített hozzá ihletet, hogy egyszer egy isztambuli képtárban azt látta egy kép alá írva, hogy „A nándorfehérvári vereség". Mert a törököknek az volt. Ha valaki megfestené az ünnepi és a mindennap-magyarok harcát, milyen címet adna a képnek? Győzelem? Vereség? Nem vagyok pacifista, de azt gondolom, hogy az ellenfeleknek mindig gondolniuk kellene arra, hogy a végén akár ők is lehetnek a vesztesek. Talán nem lenne olyan kíméletlen a harc. Talán nem is lenne harc, hanem valami békés megoldást keresnének. Szóval mégiscsak pacifista vagyok. És nem vagyok hajlandó sem ide, sem oda állni. Magyar vagyok ünnepnap is, hétköznap is. A kokárdát pedig (hangozzék bármennyire is patetikusan) belül hordom, a szívemen. Oda van szúrva. Fáj is!

Ezen töprengek, a táj meg csak szalad.

Úgy döntünk, hogy fölmegyünk a Saanara, a közeli, 1029 méter magas hegyre. Zsákok nélkül indulunk, hiszen visszatérünk a táborhelyre. 743 lépcsőn jutunk a hegy magasságának harmadáig. Köves, sziklás a folytatás. Összesen négy kilométeres emelkedő a csúcsig, ahol beírjuk a naplóba: Tóth Zsuzsanna és Papp János Pilisborosjenő Hungary. Hogy boldogul-e majd a „Zsuzsannával" az, aki olvassa, pláne a „Pilisborosjenővel", legyen az ő gondja. Nekem se ment elsőre a Kilpisjärvi, nem beszélve Nordkjosbotnről.

Örömmel látjuk, hogy igazak a hírek: itt, egy menedékházban, száraz fa, fűrész és fejsze vár; a priccsre dobott derékaljadon meghúzódhatsz a hálózsákodban; ha begyújtasz a remekül szelelő kályhába, pillanatokon belül kellemes melegben ülhetsz a vacsorádhoz, aminek elkészítéséhez edényeket, evőeszközt is találsz; a vizesvödröt telemerheted a közeli tóban, vagy patakban

a merítő-edénnyel, amit véletlenül se használ senki bilinek. Külön házacskában a száraz tüzelő, és ugyancsak külön áll egy pottyantós budi, ahol elő van készítve a komposztáló anyag, amit kéretik a kisebb-nagyobb alkotásra szórni. És ha másnap elhagyod a házat, annyi fát aprítasz, amennyit eltüzeltél; a rendelkezésedre álló takarítóeszközökkel tisztára sepred a házikót, hogy az utánad érkező fáradt vándor, halász, vadász, akárki, olyan menedékre leljen, amilyet te is találtál, és ami, akár életet menthet. A szemetet szelektálva a szemetesbe dobod; ami égethető, elégeted; ha a szabadban gyújtasz tüzet, olyan helyen, ahol nincs kiépített tűzrakó hely, körbevágsz egy darabka láptalajt, fölhajtod, mint a szőnyeget, az alatta lévő kőre raksz tüzet, amit eloltasz, amikor odébb állsz; a „szőnyeget" természetesen visszahajtod. Jegyezd be érkezésed, indulásod idejét a vendégfüzetbe! Saját, jól felfogott érdekedben azt is, hogy hova tartasz, hogy, ha, ne adj' isten segítségre szorulnál, tudják, hogy merre keressenek. Ez a kiskáté, plakátokon, tájékoztató füzetecskékben rendelkezésedre áll. És ezt a sok-sok apró kérést mindenki betartja! És semmi, amit ember alkotott, nincs bemocskolva, letaposva, összetörve, hanem, mindannyiunk örömére, szolgál mindnyájunkat.

Emberek! Magyarok! Figyeltetek arra, amit mondtam? Van rá fületek, agyatok? Van bennetek szándék, hogy idehaza is így legyen? Legyen! Az istenért, legyen! Mi addig megmerítjük kulacsunkat a Termisjärvi hűs vizébe, itt, Lappföldön, a béke és a tisztaság honában. Egészségetekre!

Augusztus 2o. Még heverészek. Most odahaza a szónokok… mint egy idő óta már mindig…! Nagyot sóhajtok. Lesz Magyarországból békességes haza valaha?! Mindenhol jó, de legjobb otthon? Ezt ki találta ki? Biztos, hogy nem járt még Suomiban! Mert itt a „jó"! Otthon meg…! Újabb sóhaj.

Felhívjuk az otthoniakat. Nem kellett volna. Dani, Luca (fiunk, lányunk) beszámol az augusztus 20-i tragédiáról, amelyet a tűzijáték alatt kitört vihar okozott. Azt is elmesélik, hogy sikerült belőle politikai ügyet kreálni.

És a békés tisztaságba, ahol most vagyunk, beömlik a szenny. Szomorúnak és megalázottnak érezzük magunkat. Nálunk már soha nem lesz normális világ?! Az a fajta „politikai kultúra", amely nálunk tombol, itt elképzelhetetlen. Talán vissza kellene menni a közös őshazába, és a finnekkel együtt északnak indulni. Talán ez a zord éghajlat bennünket is egymás becsülésére, segítésére tanítana.

Hannakurunál táborozunk le, 28 kilométeres teljesítménnyel a hátunk mögött. Vagyunk legalább ötvenen. Hetta fölött jó, ha négy nap alatt láttunk

két embert. Elképedünk, amikor, alighogy föllobban a tüzünk, megszaporodunk körülötte. Otthon, komoly hezitálás után kéredzkednénk oda egy mások rakta tűzhöz, itt meg a világ legtermészetesebb dolga, hogy aki tüzet rak, az megosztja a többiekkel a fényét, melegét. Szégyellem is magam a tagadhatatlanul fölhorgadt méltatlankodás miatt: „Csak úgy idetelepszenek az én tüzemhez?!" Vigasztalom magam a gondolattal: valószínű, hogy Lenin elvtársnak is a finnországi száműzetésben, Razlivban jutott eszébe, ami most nekem is: „Tanulni, tanulni, tanulni!"

Völgy és hegy, aztán még egy kegyetlen emelkedő a Vuontiskeóra. A tövében megpillantjuk a Montellinmaja menedékházat, ahol meg akarunk szállni. A szemközti hegyen meg egy ereszkedő, népes csapatot. Belehúzunk, hogy előbb érjük el a házat. Rossz érzés fog el: „Mire ez a nagy sietség? Mért baj az, ha ők is itt akarnak megpihenni?! Elleszünk! Legfeljebb mi sátrat verünk!" De azért tempózunk. El is érjük, jóval előttük a házat. Már lecuccoltunk, már a ház körül téblábolok a vizesvödörrel, amikor leérnek. Kérdik, mi a gond. Mondom. „Kiszáradt a patak. Nem találok vizet, pedig itt szándékozunk tölteni az éjszakát." Értik, pedig angolul mondom. Aztán csak állok bambán és szégyenkezve, amikor néhányan a csapatból, szó nélkül, a vödrömbe ürítik a kulacsukat. Csak állok, és a „Paavo gazdát" mormolom: „Asszony, asszony, elbuknánk a próbán, éhező testvért, ha cserben hagynánk. Fele rész kérget süss a kenyérbe! Elfagyott a szomszédunk vetése." Elég szótlanul rakok tüzet a kandallóban.

Olyan gyönyörű fenyvesben ballagunk, hogy azt várjuk, melyik pillanatban toppan elénk a hét törpe. Velük nem találkozunk, csak egy, a Mäntyrova menedékháznál üldögélő finn férfival, aki egy német hölgyet kalauzol a rengetegben. Kezdetben barátságtalannak tűnik, de szinte egy csapásra megenyhül, amikor megtudja, hogy magyarok vagyunk. Előkerülnek a közös tőről fakadt szavak: kéz – keszi, víz – vezi, vér – veri. Büszkélkedünk, hogy tudjuk: „kiitos", azt jelenti, hogy köszönöm, és hogy véletlenül sem mondjuk, a magyarul olyan sokszor használt „perszét", mert hogy az finnül „segget" jelent. Nagy az egyetértés abban, hogy az Uraltól rossz fele indultunk, csak az az érdekes, hogy mindketten a másikét gondoljuk a jó választásnak.

A turistaközpont kicsi múzeumába is bekukkantunk, aztán egy tanösvénynek kiépített csodálatos patakvölgyben fölkaptatunk a Varkaankuru pihenőhöz. Innen egy elvarázsolt sziklavölgybe jutunk. Az idő újra remek, 16 C° van, süt a nap, de az én gondolataim mégis borúsak. „Csupa szépség közt és gyönyörben járván" hazagondolok. Miért nincs értékén kezelve otthon a

természet ezer csodája és adománya?! Sok-sok értékőrző törekvés miért hal hamvába?! Ami nagy nehezen megszületik, miért lesz olyan gyorsan csenevész korcs?! És azt is tudom, hogy nem volt ez mindig így!

Eszembe jut Farkas Laci barátom példabeszéd értékű története: Ausztráliából hazajött a fia, a már kint született, de magyarul szépen beszélő unokával együtt, aki sétálgatott a pesti nagymamával. Erzsi mama véletlenül kirántott a zsebkendővel egy használt buszjegyet. Ő nem vette észre, de a kislány igen. Fölvette, és azt kérdezte: „Nagymama! Te összepiszkítod az országodat?!" Miért piszkítjuk össze az országunkat?! Nem érezzük magunkénak?! Emberek! Ez a hazánk! És, Adyval szólva: „Nem azért adott annyi szépet, hogy átvádoljanak most rajta véres s ostoba feneségek!"

Egy síugró-stadion mellett, a sáncok tövében ütünk tanyát egy komfortos, természetesen szaunás faházban. Hogy nehogy kilométer-éhségünk legyen, gyalog megyünk a városközpontba, ami négy kilométeres sétát jelent, persze zsákok nélkül. Ünnepelni akarunk, tehát az „Alkóba" is betérünk egy palack jóféle borért. Szemrevételezzük a kínálatot, és felcsillan a szemünk, hogy magyar bor is van! Ürömmé válik a felfedezés, mert azt látjuk, hogy az alsó polcot töltik meg, a „fantáziadúsan" „Magyaros" névre keresztelt butéliák. Tudva lévő, az a szokás, hogy az alsó polcra teszik a silányabb borokat. Szomorú ezt látni. Kiválóbbnál kiválóbb borászaink vannak, akik szép borokat csinálnak, a külföldi piacok mégis legtöbbjük előtt zárva maradnak. Tudtommal azért, mert kevés a pénzük a marketingre. Pedig, közmondás ide, vagy oda, a jó bornak is kell a cégér. Nem kéne összeállni, és közösen próbálkozni? Vagy ebben is győz a széthúzás magyar átka?! Jóféle dél-afrikai „Siraz"-zal töltött poharat emelek a szebb jövőre.

...ebéd után, irány a Télapó.

Nyolc kilométeres kerékpározás után az északi sarkkörön állunk. Szuvenír-bolt szuvenír-bolt hátán. Megvesszük otthoni szeretteinknek az ajándékokat, föladunk néhány képeslapot a Télapó-postán (Vikiét, a görög hölgyét is), én pedig a színházba küldök egyet a következő szöveggel: „Rossz szerep is csudajó! Ezt hozta a Télapó! Csókol Benneteket a rénszarvassá változott fiú."

Aztán a nagy találkozás! Amikor kiderül, hogy magyarok vagyunk, a Télapó hibátlan kiejtéssel azt mondja: „Jó napot kívánok!" És hellyel kínál: „Tessék!" Olyan kedves és természetes, hogy elvarázsol, és elfogadom, hogy: igen, ő a Télapó! A fotó elkészültével búcsúzik: „Viszontlátásra!" Csuda jól csinálja! Még halljuk, hogy a következő látogatót németül köszönti. Ez igen! Minden nyelven tud üdvözölni és elköszönni. Mint a pápa! Már elnézést a profán hasonlatért!

A húsz kilométeres kerékpározás után, egy paprikás-krumplival idézem föl az otthont, amely már egyre közelebb van.

Szeptember 7-én, az első sarki körtúra-napon, elnézem az órát, és jóval indulás előtt már a buszpályaudvaron vagyunk. Hogy agyoncsapjuk az időt, sétálunk egyet a városban. Éppen betérnénk egy bevásárlóközpont kávézójába, amikor Ilkka jön szemben! A meglepetésből felocsúdva egymás nyakába borulunk, de már invitál is bennünket befele. Kiderül, hogy a kávézó a feleségéé, és mi épp oda akartunk betérni! A csinos, szőke asszony is úgy ölel át, mint egy szívbéli jóbarát. Amikor elmeséljük a rovaniemi napok tervét, hogy mi reggel-este busszal megyünk a Nemzeti Parkhoz, rövid, pergő társalgásba kezdenek. Az eredmény: öt perc múlva már az alagsori garázsban vagyunk, Ilkka beültet egy Toyotába, kéri, hogy kövessem, majd egy Kemi-parti ház előtt megáll, kipakol a Toyotából néhány holmit, közli, hogy három nap múlva, szombat este várnak bennünket vacsorára, majd akkor hozzuk vissza a kocsit, és ne haragudjunk, de most siet, mert nagyon sok a dolga! Ezt az embert még senki nem csapta be? Nem hazudtak neki? Nem lopták meg? Honnan ez a feltétlen bizalom két ember iránt, akit alig ismer? Magyar ésszel ez fölfoghatatlan! A történtektől kábultan hazahajtatunk.

8-án 30 kilométerrel feledtetjük a tegnapot.

A tanösvényeken viszontlátjuk az úton megismert állatokat, növényeket. Az is kiderül, hogy melyek az ehető bogyók! Mostantól Zsuzsának, mint az El Camino földiszedres lakomáinál, folyton noszogatnia kell, mert megmegállok, és tömöm magamba a vitamint. Tablók mutatják azt is, hogy hogyan élt a lápi lapp. A kicsi, múzeumnak is berendezett menedékház kamrájában, fölcédulázva állnak a szerszámok. Épen. Pedig senki nem őrzi őket, hogy nehogy megrongálják, elvigyék! És megint csak torkomig tolul a keserűség: mi lenne mindebből otthon egy hét alatt?!

9-én egy öreg erdőben és egy még öregebb lápos erdőben tesszük meg lappföldi túránk utolsó 15 kilométerét.

Borongós, esős idővel búcsúzik Lappföld.

Van azért valami, ami fölfoghatatlan és egyelőre elképzelhetetlen: hogy én holnapután reggel kilenckor, Budapesten, egy szinkronstúdióban, Kovakövi Frédi hangján fogok megszólalni! Legföljebb egy rénszarvas hangján!

Este kicsit izgatottan készülődöm Ilkkáékhoz. Mit kezdek én, a nulla angoltudásommal, egy viszonylag hosszúnak ígérkező vacsorán?! Egy flaska

szép spanyol borral a hónunk alatt kopogtatunk a Kemi-parti ház ajtaján. Anne nyit ajtót, Ilkka is előkerül, és ennek a két tüneményes, nyitott finn embernek köszönhetően nyelvi korlátaim nem jelentenek akadályt, hogy azt is értsem, amit nem értek, és azt is el tudjam mondani, amit nem tudok.

Először is egy motorcsónaktúrán megismerjük Rovaniemit, a folyóról nézve. Ilkka úgy vezeti a hajót, hogy érintsük a parton álló szabadtéri színházat, ahol, mint megtudjuk, egyszer egy operaénekes, a nagy átélés közepette a folyóba hátrált.

Hazatérve, kilel bennünket az isten hidege, látva, hogy hét éves kicsi lányuk, a barátnőjével szauna után a dermesztő Kemiben fürdik. Vacsora előtt Anne, aki épp csak túl van az első magyar leckéken, felolvassa a menüt magyarul. „Eloeőetélek." kezdi. Értjük mi: „Előételek!" Nehéz szó! Ehhez még nekem is koncentrálnom kell, hogy hibátlanul gördüljön. De Anne nem adja fel, és elsorolja, hogy a rénszarvas-pástétomhoz rozskenyér dukál, utána lapp krumplilángost kapunk mozzarellás zöldsalátával, és vajban-dinsztelt hagymával. A főétel hal, mégpedig nagy maréna, grillezve, vagy párolva, füstölve, vagy anélkül. A sort lapp rétes zárja. Mindezt a parti pavilonban fogyasztjuk el, hogy aztán az ízlésesen berendezett lakásban, finn festők remek képei alatt üldögéljünk, beszélgessünk még, majd' éjfélig. Zsuzsa úgy csacsog, kacag Annéval, mint akik húsz éve barátnék. És csodák csodája: én se kukán ülök, hanem részt veszek a társalgásban; igaz ahelyett, hogy biciklivel mentünk a Télapóhoz, azt mondom, hogy én bicikli vagyok. De ez senkit nem zavar, angolul beszélek, és értik az én angolomat!

Ilkka nagy Forma-1 rajongó. Megállapodunk, hogy jövő nyáron Pilisborosjenőn folytatjuk ezt a felejthetetlen estét.

10-e van. Indulunk haza.

És hogy méltó keretbe legyen foglalva a finnországi túra, kezdetét veszi egy abszurd komédia, mint az út elején, Nordkappnál, aminek mi vagyunk a főszereplői.

12.00 Egy utolsó, jóízű szaunázás után elhagyjuk a bungalót. Zsákostul bekutyagolunk a vasútállomásra.

13.45 A csomagokat a megőrzőben hagyjuk.

13.55 Elindulunk az „Arcticumhoz", a sarkkör-múzeumhoz.

13.56 „Arcticum" előtt beülünk egy sörre a vasúti restibe.

14.05 Zsuzsa minden különösebb indok nélkül nézegetni kezdi a repülőjegyeket.

14.06 Elsápad.

14.07 Megszólal. „ Két óra múlva megy a gépünk Helsinkiből."

14.08 Még hozzáteszi: „Ma."

14.08-14.10 Csend. Síri.

14.10 „Mi van?”

Nem cifrázom tovább. „Két elviselt, nyomorult ember nézi egymást kínnal, haraggal, s meglegyinti a szalmás kunyhót szárnyával az ős végzet-angyal”, hogy megint Adyt idézzem. Az öreg Kún, meg a Kúnné. Csak a versben az öreg Kúnné már halott. Zsuzsa csak félig.

A félreértés oka az, hogy mi ugyan 11-én akartunk hazarepülni, de arra a napra nem kaptunk jegyet, csak 10-ére. De a korábban rögzített 11-ét nem törölte az agy! És mi abban a szent meggyőződésben múlattuk az időt, hogy 11-ére szól a jegyünk.

700 kilométerre vagyunk Helsinkitől, lehetetlen elérni a gépet! Őrült telefonálás indul! Holnap reggel van-e gép? Át lehet-e íratni a jegyet? A Malév-Finnair koprodukció közli, hogy nem lehet átíratni, de van egy gép 9.30-kor, azzal hazavisznek bennünket. 330.000 forintért! A bankkártyáinkat szinte lenulláztuk, hiszen mindjárt otthon vagyunk. Zsuzsáén van még 30.000 forint. Telefon haza: „Luca! Kaparj össze, kérj kölcsön, lopj 300.000 forintot, holnap reggel nyitásra vidd a bankba, hogy hazamehessünk!” Romokban heverünk. Ennyi pénzért a világot körül lehet utazni! „Luca! Nézzétek meg az interneten, hogy valóban ennyibe kerül-e a jegy!” Megnézik, annyiba. Milyen gép ez?! Kamcsatkának kerülőt tesz, és aranyfüstöt ereget?! Gergőnek, a vejünknek támad egy ötlete. Meg kellene nézni, hogy csak ez a járat van-e, vagy van esetleg átszállásos megoldás! „Nézzétek meg!” Megnézik. „Van egy közvetlen SAS-járat, 11.50-kor, kettőtöknek 66.000-ért!” Micsodaaaa?! És a Malév 330.000-ért vinne bennünket haza?! A bajbajutott honfitársakat?! „Nézzétek meg még egyszer! Jól láttátok?” Jól látták. „Akkor foglaljátok le nekünk, mi meg szólunk a banknak, hogy ne utasítsák vissza a rendelést, előlegezzenek 36.000 forintot!” Telefon a bankba. Nem előlegeznek, el fogják utasítani. Kész. Vége. Itt telelünk Rovaniemiben. „Luca! Holnap reggel vigyetek nyitásra pénzt a bankba! Az időcsúszás miatt, mi akkor már a reptéren leszünk! Töltsék föl azonnal a kártyámat, hogy megvehessük a jegyet, ha akkor lesz még egyáltalán!” Megígéri, ott lesz a pénzzel.

Elsétálunk a Kemi-parti „Arcticumhoz”. Már zárva. Nem baj. Úgyis csak üveges szemmel meredtünk volna a vitrinekre. Még bámuljuk kicsit a folyót, aztán elballagunk az állomásra, kivesszük a csomagjainkat a megőrzőből, és várjuk a vonatot, amely kilenckor indul, és holnap reggel 8.30-ra ér Helsinkibe. Át se értünk volna a nyavalyás Malév-géphez a reptérre! Forduljanak föl!

Beáll a szerelvény, megkeressük a kocsit, a fülkét, az ágyra rogyunk. Kopognak. Egy finn házaspár áll a kabinunk előtt és mutogatja a jegyét; azt állítják, hogy ez az ő helyük. Mutatom a miénket, és… Zsuzsa kikapja a kezemből, „Nem mára szól!” – kiáltja, és leviharzik a vonatról. Bocsánatot

kérek a finn pártól, a csomagokkal kilépek a vagonból, állok a peronon, háttal a vonatnak, bámulok az állomásépület felé, amerre Zsuzsa eltűnt, és várom, hogy elindul mögöttem a vonat Helsinkibe.

Állapotom nem hasonlítható a vesztőhelyen állókéhoz. Úgy olvastam: azok még szólnak is az utolsó szó jogán, és hősiesen, vagy gyáván, de valahogy viszonyulnak az abszurd helyzethez, hogy most az ő életüket elveszik. Nem. Az én állapotom egy színházi helyzettel vág össze. Amikor lejön a fehér lap. Amikor állsz a színpadon, és nem tudsz mondani semmit, mert a lap, ami lejött üres. Nincs ráírva semmi. Tudod, hogy mondani kellene valamit. Neked kellene mondani valamit!, de a fejedben minden ér kötél vastagságúra dagad, a füledben dobol a vér, tehát nem hallod a súgót se, aki már ordít, már a közönség is ordít, de te csak állsz. Egyszerre vagy üres és tele.

Valahogy így állok, amikor Zsuzsa, lobogtatva a jegyeket, rohan felém. „Szálljunk föl!" – kiáltja, lihegi, és fölszállunk, és a vonat azonnal elindul.

A köd oszlik, megkeressük az új helyünket, Zsuzsa elmondja, hogy valami félrehallás miatt nem mára állították ki a jegyet, de azonnal készségesen kijavították, és még a vonatot is visszafogták addig, amíg fel nem szállunk.

A történtekhez képest kitűnően alszunk.

Másnap, 11-én reggel, a SAS pultjánál állunk a reptéren. „Van jegy a 11.50-es gépre?" „Igen, 66.000-ért!" Forró a vonal Budapesttel! Luca most indult hazulról, már kinn van a Bécsi úton, már a Kolossy térnél jár, már a bankban van, adja az ügyintézőt. „Kérem, azonnal aktiválják a kártyámat!" Nagy kegyesen aktiválják.

Vége a kétnapos bankos pokoljárásnak. A SAS pultjánál (öt perc alatt!) csomagok a szalagon, kezünkben a beszállókártya! Valahogy így is lehet ügyet intézni. Pedig ez egy repülőtér! És szeptember 11-e van! Zsuzsa azt mondja: „Ha megírod a két utolsó nap történetét, azt fogják mondani, hogy csak kitaláltad. Azért, hogy legyen slusszpoén!"

Nem baj, ha azt mondják. Megírom, úgy, ahogy történt.